

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

Facultatea de Istorie și Filosofie

Anul universitar 2009-2010

Semestrul al II-lea

Masterat: *Istorie, memorie, oralitate în secolul XX*

PROGRAMA ANALITICĂ

I. Informații generale despre curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Titlul disciplinei: *Religia în relațiile internaționale, 1989-2003.*

Codul: HSR 4206

Numărul de credite: 7

Locul de desfășurare: sală curs, Facultatea de Istorie și Filozofie.

Programarea în orar a activităților: săptămânal

II. Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Nume, titlul științific: Ioan-Marius Bucur, conf. dr.

Informații de contact: mbucur63 @gmail.com, telefon birou: 0264/598456

Ore de audiență: conform orarului afișat la început de semestru

III. Descrierea disciplinei:

Cursul va explora dintr-o perspectivă diacronică, rolul complex al religiei atât ca referință identitară – la nivel individual și comunitar- cât și în cadrul sistemului internațional, în contextul globalizării și a emergenței unei noi ordini mondiale. Vor fi chestionate câteva din teoriile privind raporturile dintre religie și modernizare, consecințele globalizării asupra religiei în diferite contexte geo-culturale. Cursul va examina, de asemenea, o serie de situații și/sau cazuri particulare în vederea evaluării a diferite concepte și noțiuni propuse și apelate de diverși autori, precum și impactul acestora în mediile academice și la nivelul decidenților politici.

Metodele utilizate: prelegerea, dezbaterea.

IV. Bibliografia obligatorie:

Fabio Petito, Pavlos Hatzopoulos, (eds.), *Religion in International Relations. The Return from Exile*, Palgrave Macmillan, 2003.

Jonathan Fox, Shmuel Sandler, *Bringing Religion into International Relations*, Palgrave Macmillan, 2004, (Facultatea de Istorie).

Bernard Lewis, *What Went Wrong? The Clash Between Islam and Modernity in the Middle East*, 2002, (Facultatea de Istorie).

Samuel P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, trad. de Radu Carp, prefață de I. Moțoc, Oradea, 1998, (BCU, Facultatea de Istorie).

Gilles Kepel, *Jihad. The Trail of Political Islam*, 2004, (Facultatea de Istorie).

Natalia Vlas, *Globalizarea și religia la începutul secolului XXI*, Presa Universitară Clujeană, 2008.

V. Materiale folosite în cadrul procesului educațional specific disciplinei:

calculator, videoproiector, asigurate de catedra de istorie și relații internaționale.

VI. Planificarea/ Calendarul întâlnirilor și al verificărilor/examinărilor intermediare:

I. Săptămână

Curs introductiv: Religia în relațiile Internaționale - evaluări și teorii.

Seminar: prezentarea tematicii și a bibliografiei, a metodelor de lucru.

Concepte/cuvinte cheie: secularism, (post)-secularizare, paradigma westfaliană, renaștere religioasă, conflict civilizațional.

Bibliografie: S., P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor...*, p. 25-55, 56-79; J. Fox, S. Sandler, *Bringing Religion...*, cap. 2, „The Overlooked Dimension”, pp. 9-33; F. Petite, P. Hatzopoulos, *Religion in International Relations...*, pp. 1-53; Natalia Vlas, *Globalizarea și religia...*, pp. 109-152.

II-III. Săptămână

Curs: Impactul globalizării asupra culturii.

Seminar: globalizarea și religia

Concepte/cuvinte cheie: globalizare, cultură, religie, modele culturale, sisteme culturale, interacțiuni, conflicte, identitate culturală.

Bibliografie: Natalia Vlas, *Globalizarea și religia...*, pp. 23- 44, 93-100; A. Marga, *Religia în...*, p. 13-32, 97-114; S.P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor...*, p. 137-147, 159-176; P. Beyer, „Globalizing Systems, Global Cultural Models, and Religion(s)”, *International Sociology*, 1998, vol. 13 (1), p. 79-94, (caiet de seminar); G. Filoramo, „Religious Pluralism and Crises of Identity”, *Diogenes*, 2003, vol. 50 (3), p. 31-44, (caiet de seminar); P. Beger, „Religion and Globalisation”, *European Judaism*, 2003, vol. 36, no. 1, (caiet de seminar); *Religion in a Globalizing World*, disponibil la <http://pewforum.org/events>

IV. Săptămână

Curs: Frontiere culturale europene: lectura critică a modelului huntingtonian.

Seminar: Conflictele din fosta Iugoslavie: „războaie de falie” sau/și războaie secesioniste. Rolul ambivalent al religiei în conflictele din fosta Iugoslavia.

Concepte/cuvinte cheie: „război de falie”, secesionism, identitate, naționalism (religios), locuri ale memoriei, geografie simbolică.

Bibliografie: S.P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor...*, p. 230-246, 420-446; M. Velikonja (et.al), „The Role of Religions and Religious Communities in the Wars in ex-Yugoslavia”, (caiet de seminar); I. Ivekovic, „Nationalism and the Political Use and Abuse of Religion: The Politicization of Orthodoxy, Catholicism and Islam in Yugoslav Successor States”, *Social Compass*, 2002, vol. 49 (4), p. 523-536 (caiet de seminar); M. Velikonja, „In hoc signo vinces: Religious Symbolism in the Balkan Wars” (caiet de seminar).

V-VI. Săptămână

Curs: Factorul religios în construcția europeană

Seminar: Stat, biserică și societate din perspectiva construcției europene

Concepte/cuvinte cheie: construcție europeană, identitate europeană, societate civilă, pluralism, tratat constituțional, secularizare, laicitate.

Bibliografie: R. Carp, „Controverse teologico-politice în cadrul Uniunii Europene”, p. 283-308, R. Preda, „Amnezia unui continent. Raportul Biserică-stat între laicism și relativism”, p. 309-354, în Miruna Tătaru-Cazaban, (coord.), *Teologie și politică. De la Sfinții Părinți la Europa unită*, 2004, (BCU); S. Bruce, „Modernisation, Religious Diversity and Rational Choice in Eastern Europe”, *Religion, State&Society*, vol. 27, Nos. 3-4, 1999, p. 265-275, (caiet de seminar), D. Herbert, „Christianity, Democratisation and Secularisation in Central and Eastern Europe”, *Religion, State&Society*, vol. 27, Nos. 3-4, 1999, p. 276-293, (caiet de seminar); Georg Essen, „Religia între statul constituțional modern și societatea civilă secularizată”, în M. Flonta (et.al), *Religie și societate civilă*, 2005, (BCU); A. Marga, *Religia în...*, p. 65-95; *Civilizations and Governance*, seminar organised by the Forward Studies Unit of the EC, 1998, (caiet de seminar); O. Fumagalli Carulli, „Costituzione europea, radici cristiane e Chiese”, S. Ferrari, „Dalla tolleranza ai diritti: le religioni nell processo di unificazione”, G. Macri, „La rappresentanza degli interessi religiosi nel processo costituente europeo”, ultimele trei articole sunt disponibile la <http://www.olir.it>

VII. Săptămână

Curs: Provocări la adresa multiculturalismului european: dialogul cu Islamul.

Seminar: Comunități musulmane în Europa

Concepte/cuvinte cheie: libertate religioasă, multiculturalism, identitate religioasă, dialog interreligios.

Bibliografie: T. Jansen, „Europe and Religious: the Dialogue between the European Commission and Churches or Religious Communities”, *Social Compass*, 2000, vol. 47, no. 1, p. 103-112, (caiet de seminar); S. Dijkstra, K. Genijen, A. De Ruijter, „Multiculturalism and Social Integration in Europe”, *International Political Science Review*, 2001, vol. 22, no.1, p. 55-84 (caiet de seminar); Chantal, Saint-Blancat, “La transmission de l’islam auprès des nouvelles générations de la diaspora”, *Social Compass*, 2004, vol. 51, no. 2, p. 239-247, (caiet de seminar); G. Kepel, *Jihad. The Trail of Political Islam*, 2004, p. 185-202, (Facultatea de Istorie).

VIII-IX. Săptămână

Curs: Islamul și modernizarea: o întâlnire ratată?

Seminar: Un cor, mai multe voci: policentrismul lumii islamice.

Bibliografie: B. Lewis, *What Went Wrong? The Clash between Islam and Modernity in the Middle East*, p. 64-116, 133-160, (Facultatea de Istorie); Fares al-Braizat, „Muslims and Democracy an Empirical Critique of Fukuyama’s Cultural Approach”, *International Journal of Comparative Sociology*, 2002, vol. 43, nos. 3/5, p. 269-299, (caiet de seminar); G. Kepel, *Jihad...*, 2004, p. 23-80, 106-158, (Facultatea de Istorie); Mahmood Mamdani, *Good Muslim, Bad Muslim*, cap. “Culture Talk; or, How Not to Talk About Islam and Politics”, pp. 17-62, 2003.

X-XI. Săptămână

Curs: Tensiuni și confruntări în Orientul Mijlociu: problema palestiniană, de la conflictul irakian (1991) la atacul din 11 septembrie 2001.

Seminar: Sf. Scaun și conflictele din Orientul Mijlociu.

Bibliografie: S.P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor...*, p. 307-321, 366-380, (Facultatea de Istorie); G. Kepel, *Jihad...*, p. 205-236, (Facultatea de Istorie); J. Fox, S. Sandler, *Bringing religion...*, cap. 7 „The Palestinian-Israeli Conflict: A Case Study of Religion and International Politics”, pp. 137-162; S. Ferrari, *Vaticano e Israele dal secondo conflitto mondiale alla guerra del Golfo*, 1991, p. 55-99, 165-212, (Facultatea de Istorie); H. Frisch, S. Sandler, „Religion, State, and the International System in the Israeli-Palestinian Conflict”, *International Political Science Review*, 2004, vol. 25, no. 1, p. 77-96, (caiet de seminar);

XII-XIII Săptămână

Curs: Atacurile din 11 septembrie 2001 și războiul împotriva terorismului.

Seminar: Teoretizări, evaluări și analize privind rolul religiei în relațiile internaționale după septembrie 2001.

Concepte/cuvinte cheie: fundamentalism(e), războiul împotriva terorismului, unilateralism, „axa răului”, război preventiv.

Bibliografie: M. Hirsch, „Bush and the World”, *Foreign Affairs*, 2002, vol. 81, no. 5, p. 18-43; G. John G. Ikenberry, „America’s Imperial Ambition”, *Foreign Affairs*, 2002, vol. 81, no. 5, p. 44-60, (Facultatea de Istorie); D. Philpott, „The Challenge of September 11 to Secularism in International Relations”, *World Politics*, 2002, vol. 55, p. 66-95, (caiet de seminar); P. Antes, „The New Politics, History and History of Religions: The World After 11 September 2001”, *Diogenes*, 2003, vol. 50, no. 3, p. 23-29, (caiet de seminar); D. Kellner, „September 11, Social Theory and Democratic Politics”, *Theory, Culture & Society*, 2002, vol. 19, no. 4, p. 147-159, (caiet de seminar); C. Hill, „11 September 2001: Perspectives from International Relations”, *International Relations*, 16 (2), p. 257-317 (caiet de seminar).

XIV. Săptămână

Curs: Noi reflecții privind teoria războiului just

Seminar: Revizitarea teoriei ciocnirii civilizațiilor după atacurile din septembrie 2001.

Bibliografie: Peter S. Temes, *The Just War. An American Reflection on the Morality of War in Our Time*, 2003, p. 41-126, 166-179, (fotocopie, Facultatea de Istorie); J. Brunnée, S. T. Toope, „Slouching Towards New „Just” Wars: The Hegemon after September 11th”, *International Relations*, 2004, vol. 18, no. 4, p. 405-423, (caiet de seminar); Ian Holliday, „Ethics of Intervention: Just War Theory and the Challenge of the 21st Century”, *International Relations*, 2003, vol. 17, no. 2, p. 115-133, (caiet de seminar); *Just War Tradition and the New War on Terrorism*, disponibil la <http://www.pewforum.org/events>; A. Tusicisny, „Civilizational Conflicts: More Frequent, Longer, and Bloodier?”, *Journal of Peace Research*, 2004, vol. 41, no. 4, p. 485-498, (caiet de seminar).

VII. Modul de evaluare:

La începutul cursului vor fi prezentate temele și bibliografia aferentă precum și obligația participanților de a elabora și susține o lucrare de semestru de 8-10 pagini. Va fi încurajată participarea activă a studenților la dezbaterile organizate în cadrul seminarului ponderea acestor activități reprezentând o treime din aprecierea finală. Evaluarea semestrială se va desfășura sub forma unui colocviu cu o pondere de două treimi în notare.

VIII. Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:

Participarea activă la discuțiile din seminar și lucrarea semestrială constituie condiții de prezentare la examen; modalități de recuperare – prin reprogramarea cursului/seminarului; în caz de plagiat sau fraudă la examen se vor urma prevederile cartei Universității Babeș-Bolyai; contestațiile vor fi rezolvate prin recorectarea lucrărilor.

IX. Bibliografia opțională:

Andrei Marga, *Religia în era globalizării*, Cluj-Napoca, 2003, (BCU, Facultatea de Istorie).

A. Canavero, J.-D. Durand (a cura di), *Il fattore religioso nell'integrazione europea*, Milano, 1999, (Facultatea de Istorie).

G. Leclerc, *Mondializarea culturală. Civilizațiile puse la încercare*, 2003, (BCU).

Roger Scruton, *Vestul și Restul. Globalizarea și amenințarea teroristă*, București, 2004, (BCU).

Benjamin Barber, *Jihad versus McWorld : modul în care globalizarea și tribalismul remodelează lumea*, 2002, (BCU).